

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN LİDERLİK BECERİLERİ*

Muhammet İbrahim Akyürek

Dr.

Hacettepe Üniversitesi

E-mail: i_akyurek56@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0001-9122-471X

Özet

Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerine ilişkin algılarını belirlemektir. Bu araştırma, kesitsel tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde bulunan BİLSEM'lerde öğrenim gören toplam 338 öğrenci oluşturmaktadır. Bu araştırmada öğrencilerin algısına göre, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerileri düzeyi incelenmiştir. Analizler sonucunda; özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin yeterli ve iyi bir düzeyde olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları toplam kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve BİLSEM özel yetenek alanı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Ayrıca öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları cinsiyet, sınıf, kaçınıcı çocuk ve aile gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Benzer araştırmalar; özel yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin liderlik becerileri düzeyinin karşılaştırılmasına dönük olarak da gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, özel yetenek, öğrenci, özel yetenekli öğrenci.

Alan Tanımı: Liderlik

LEADERSHIP SKILLS OF SPECIAL TALENTED STUDENTS

Abstract

The aim of this study is to determine the perceptions of students with special abilities regarding leadership skills. This research is in cross-sectional scanning

*Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

Atf (APA): Akyürek, M. İ., (2020), Özel Yetenekli Öğrencilerin Liderlik Becerileri, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 12 (2): 198-219.

model. The sample of the study consists of a total of 338 students studying at BİLSEM in Ankara in the 2018-2019 academic year. In this research, the leadership skills level of specially talented students were examined according to the perception of the students. As a result of the analysis; It can be stated that leadership skills of specially talented students are at a sufficient and good level. Students' perceptions about the level of leadership skills showed a significant difference according to the total number of siblings, mother education level, father education level and BİLSEM special ability area variables. In addition, students' perceptions of the level of leadership skills did not differ significantly based on gender, class, number of children and family income. Similar studies; It can also be carried out to compare the level of leadership skills of students with and without special skills.

Keywords: Leadership, talent, student, talented student.

GİRİŞ

Demokratik değişim ve yeni ekonomik yapılanmalar, toplumların ve insanların yaşamlarının değişimini zorunlu kılmaktadır (Brown, Swanson ve Barton, 2003). Önceden devlet elinde olan sorumlulukları, günümüz koşullarında yerel yönetimler ve toplumsal kuruluşlar üstlenmektedir. Paydaşlar, bu rekabet dolu ortamda başarılı olmak istiyorlarsa liderlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Tabb ve Montesi, 2000). Yeni binyılda liderlik iş dünyası ve yükseköğretimin en öncelikli konularından birisi haline gelmiştir (Fullan, 2001).

Liderlik, bir sanattır ve temelinde bir felsefe vardır. Liderlik, doğru olanı yapmaktır. Lider; yön, amaç ve pusuladır (Covey, 2011). Liderler, grupta bulunan diğer bireylerden daha çok, grubun tutum ve düşüncelerini etkileme eğilimindedirler. Bu nedenle, herhangi bir zamanda grubun iklimini değerlendirmede daha avantajlıdırlar. Grubun istekleri ve normları konusunda grup üyelerinden daha duyarlıdırlar (Aydın, 2010). Liderlik stratejisinin özü, model olmaktır. Çünkü örgütteki bireyleri etkileme ve yönlendirmede eylem sözden daha etkilidir (Senge, 2013). Liderler, değişimi, baş edilmesi gereken bir problem olarak değil de bir fırsat olarak kucakladıklarında örgütler gelişebilir. Gelişim sürekli olmalı ve örgütü oluşturan bütün alt sistemlerde gerçekleştirilmelidir. Örgüt liderleri farklılıklara saygılı ve ayrımcılığı tedavi eden, destekleyici bir toplumun nasıl oluşturulacağını öğrenirlerse örgütler gelişebilir. Örgüt liderleri işlerine odaklandıklarında ve yaptıkları işin doğasını doğru olarak algıladıklarında örgütler gelişebilir (Schlechty, 2011). Liderlik; başkalarının tutum, düşünce ve davranışlarını etkileyebilme kabiliyetidir. Lider, örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmek için çalışanlarına yön veren, onları motive

edip hedeflere ulaştıran kişidir. Liderliğin üç unsuru bulunmaktadır; liderin kendisi, koşullar ve lideri izleyenlerdir (Koçel, 2014). Liderlik; bir grubu belirli ortak amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusunda etkileyebilme ve yönlendirebilme sanatıdır.

Alandaki birçok araştırmacı liderliğin kazanıldığını ve doğuştan olmadığını savunmaktadır (Bennis, 1999). Liderlik geliştirmenin bir lüks olmadığı gittikçe daha açık hale gelmekte ve liderlik geliştirme stratejik bir gerekliliğe dönüşmektedir (Fulmer ve Goldsmith, 2000). Fertman ve Long (1990)'a göre liderlik becerilerinin öğretilerek okul müfredatında uygulanması mümkündür. Carter ve Spotanski (1989) tüm öğrencilerde, özellikle de bu gibi becerilerini geliştirme olanağı bulamamış olanlarda, liderlik becerilerini geliştirmek için kullanılacak ders materyalinin gelişimini desteklemiştir. Tüm öğrenciler kapsamında özel yetenekli öğrenciler de bulunmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin, yetenek bazlı sahip oldukları bir zekâ alt limiti bulunmaktadır.

Zekâ, psikolojide en çok araştırılan kavramlardandır. Literatürde zekâ tanımları farklılaşmaktadır. Binet (1905) zekâyı iyi muhakeme yetisi, iyi hüküm verebilme ve eleştirel bakış açısına sahip olabilme (Özgüven, 1994); Gardner (2013) zekâyı çok yönlü bir kapasite şeklinde tanımlamaktadır. Literatürde zekânın tanımına ilişkin görülen bu farklılık zekâ türlerine de yansımış ve araştırmacılar farklı zekâ türlerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Gardner, 1983-1998 yılları arasında çoklu zekâ kuramını geliştirerek, zekânın tek boyutlu olmadığını ileri sürmüştür. Zekâ türleri arasında; sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, görsel-uzamsal, bedensel-kinestetik, müziksel-ritmik, bireylerarası, doğacı, birey içi, varoluşçu ve ruhsal zekâ yer almaktadır.

Zekâ, elle tutulup gözle görülemeyen fakat var olduğuna inanılan zihinsel bir güçtür ve bu doğrultuda zekâ düzeyi yüksek olan bireylerin zihinleri gizemli bir kavramdır. Literatürde yüksek zekâ düzeyi, farklı bir ifade ile üstün zekâ tanımlarının, muhafazakâr tanımlardan liberal tanımlara doğru yol aldığı görülmektedir. Buna göre, muhafazakâr yaklaşıma göre üstün zekâ, uygulanan zekâ testlerinden belirlenmiş eşik puanının aşılması olarak belirtilmektedir. Liberal tanımlarda ise üstün zekâ, çeşitli performans alanlarında gösterilen yüksek potansiyel veya üst düzey kapasite olarak ifade edilmektedir (Sak, 2014). Üstün zekâlı bireyler, özel yetenekli bireyler şeklinde de ifade edilebilmektedir.

Literatür tarandığında; özel yeteneklilerde liderlik hakkında yurt içi ve dışı çalışmalarına rastlanmaktadır. Liderlik Güçlü Yönleri Göstergesi kullanılarak 4-6. sınıfa devam eden üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere uygulanarak yapılan çalışmada kızların “sempatik olma”, “vicdanlı olma” ölçeklerinde ve toplam

puanda daha iyi oldukları ortaya çıkmıştır (Riley & Karnes, 1994). Aynı ölçek 6-12. sınıflara devam eden şehir ve kırsal kesimdeki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilere de uygulanmış, ama anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Abel & Karnes, 1993). Smith, Smith ve Barnette (1991) liderlik eğitim programının üstün zekâlı ve yetenekli ergen öğrencilere etkisini araştırmıştır. Program sonucunda öğrencilerin grup üyelerine cevap verme isteği, diğerlerini etkileme yeteneği, sözel beceriler, karar verme becerileri, kendine güven ve diğer bazı grup dinamiklerinde birtakım değişiklikler gözlenmiştir. Smyth ve Ross (1999) tarafından 4-6. sınıfa devam eden üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin küçük grup ortamında liderlik davranışları incelenmiştir. En fazla gözlenen liderlik stratejisi, fikir önerilerinin takdir edilmesi olmuştur. Ayrıca liderliği gösterecek birçok olanak olmasına karşın öğrencilerin bunları kullanmadığı gözlenmiştir. Milligran (2004), 10-12. sınıfa devam eden kırsal bölgelerde yaşayan üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için bir yıllık liderlik eğitim programı geliştirmiştir. Bir yıllık katılımdan sonra öğrencilerin 9 alanın tümünde önemli kazanımlar sağladığı belirlenmiştir. Acar (2007)'in 10-11 yaşındaki öğrencilerle Raven SPM ve Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeği'ni kullanarak yaptığı araştırmada Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir test olduğu, zekâ ile liderlik arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu, üstün zekâlı öğrencilerin liderlik becerilerinin üstün zekâlı olmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Emir ve Acar (2007) tarafından Liderlik Becerileri ve Davranışları Ölçeği ile zekâ ile liderlik becerileri arasındaki ilişki ve üstün zekâlı ve yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin liderlik becerileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda zekâ ile liderlik toplam puan ile alt boyutları olan problem çözme becerileri, grup dinamiği becerileri, yordama-tahmin yürütme becerileri ve uygulama becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Özel yetenekli bireylere tüm toplumlarda rastlamak mümkündür. Özel yetenekli bireyler kimi zaman yetenekleri ile toplumun dikkatini çekmiş, kimi zaman ise keşfedilememiş yetenekler olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Günümüz rekabet dünyasında devletler hayatta kalabilmek ve refah seviyelerini artırabilmek için bilim, sanat, spor gibi birçok alanda nitelikli ve yetişmiş insan gücüne gereksinim duymaktadır. Beyin gücü, bilgi çağı olarak adlandırılan bu çağda en önemli ekonomik girdiler arasında yer almaktadır (Levent, 2012). Genel nüfusun %2'si oranında özel yetenekli birey olduğu düşünülürse, bu bireylerin eğitimlerine erken yaşlarda başlanması ve yeteneklerinin gelişimi büyük bir önem taşımaktadır (Davaslıgil, 2004). Özellikle son yıllarda birçok ülkenin, özel yetenekli bireylerin bilgi ve yeteneklerinden faydalanma ve bunun gerçekleşmesi için özel yetenekli

bireylerin yetiştirilmesinde nitelikli eğitim ve etkinliklere büyük bir önem verilmektedir.

Türkiye'deki eğitim kurumları arasında Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) yer almaktadır. BİLSEM'ler; okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenekli öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmaları ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla yerleşim biriminin özellikleri, ulaşım imkânları ve bölgesel olarak nüfusunun 100.000'den az olmaması şartı ile hizmet alması öngörülen öğrenci sayısı gibi hususlar da dikkate alınarak valiliklerin teklifi üzerine Bakanlıkça açılan eğitim kurumlarıdır (MEB, 2019a). Türkiye'de toplam 160 BİLSEM bulunmakta ve bu eğitim kurumlarında toplam 63095 öğrenci eğitim görmektedir (MEB, 2019b). Türkiye'deki 81 ilin her birinde en az bir BİLSEM bulunmaktadır.

BİLSEM'lerde eğitim gören tüm özel yetenekli öğrencilerin kapasitelerini geliştirmenin yanı sıra özellikle sahip olmaları gereken bir özellik de liderlik becerisidir. Özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerine sahip olmaları yönlendirebilme, etkileyebilme vb. birtakım eğitimsel ve yaşantısal katkılar sağlayabilecektir. Genel olarak alanyazında yönetsel liderlik becerileri ele alınmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırma önceki çalışmalardan farklılık göstermekte olup; alanyazına, eğitim alanı paydaş, uzman ve akademisyenlerine özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerileri konusunda rehberlik edebilecektir. Bu nedenle, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin araştırılması önem arz etmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerine ilişkin algılarını belirlemektir. Bu doğrultuda belirlenen alt problemler şunlardır:

1. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri ne düzeydedir?
2. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri sınıf değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri toplam kardeş sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri kaçınıcı çocuk değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri aile gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
7. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri anne eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

8. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri baba eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
9. Öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, kesitsel tarama modelindedir. Tarama modelinde, araştırmadaki konu veya birey bulunduğu koşullar içerisinde olduğu gibi tasvir edilmeye çalışılır (Karasar, 2015). Bu modele dayalı olarak öğrencilerin algısına göre, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerileri düzeyi incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ankara'daki Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)'nde eğitim gören özel yetenekli öğrenciler oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2017-2018 Öğretim Yılı Eğitim İstatistikleri'ne göre, araştırma evrenindeki toplam öğrenci sayısı 2827'dir.

Araştırmanın örneklemini, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ankara ilinde bulunan BİLSEM'lerde öğrenim gören toplam 338 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin örnekleme alınması, seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme ile gerçekleştirilmiştir. Basit seçkisiz örnekleme yöntemi, seçkisiz örnekleme yöntemleri arasında yer almaktadır. Seçkisizlik (yansızlık), örneklemede temel alınan birimlerin örneklem için seçilme olasılıklarının eşit olmasını tanımlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012).

Araştırma formu toplam 338 öğrenciye uygulanmış ve bu formlar üzerinden analizler yapılmıştır. Araştırmaya katılanların demografik değişkenlere ilişkin bilgilerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 1*Demografik Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları*

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kız	194	57.4
	Erkek	144	42.6
Sınıf	2-4. sınıf arası	236	69.8
	5-8. sınıf arası	69	20.4
	9-12. sınıf arası	33	9.8
Toplam kardeş sayısı	Tek kardeş	68	20.1
	2 kardeş	201	59.5
	3 kardeş	69	20.4
Kaçınıcı çocuk	Birinci	232	68.6
	İkinci	71	21
	Üçüncü	35	10.4
Aile gelir durumu	Aylık 2500 TL'den az	33	9.8
	Aylık 2501-4500 TL arası	81	24
	Aylık 4501-6500 TL arası	76	22.5
	Aylık 6501-8500 TL arası	81	24
	Aylık 8501 ve üstü TL	67	19.8
Anne eğitim durumu	İlkokul-Ortaokul	20	5.9
	Lise	89	26.3
	Ön lisans	20	5.9
	Lisans	166	49.1
	Lisansüstü	43	12.7
Baba eğitim durumu	İlkokul-Ortaokul	25	7.4
	Lise	51	15.1
	Ön lisans	38	11.2
	Lisans	160	47.3
	Lisansüstü	64	18.9
BİLSEM özel yetenek alanı	Genel zihinsel	249	73.7
	Resim	59	17.5
	Müzik	30	8.9
	Toplam	338	100

Tablo incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre oran olarak kızların %57.4 ile, erkeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Sınıf değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %69.8 ile 2-4. sınıf arası, en az orana sahip grubu ise %9.8 ile 9-12. sınıf arası grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Toplam kardeş sayısı değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %59.5 ile 2 kardeş, en az orana sahip grubu ise %20.1 ile tek kardeş grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Kaçınıcı çocuk değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %68.6 ile birinci, en az orana sahip grubu ise %10.4 ile 9-12. üçüncü grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Aile gelir durumu değişkenine göre en fazla orana sahip grupları %24 ile aylık 2501-4500 TL arası ve aylık 6501-8500 TL arası, en az orana sahip grubu ise %9.8 ile aylık 2500 TL'den az grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Anne eğitim durumu değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %49.1 ile lisans, en az orana sahip grupları ise %5.9 ile ilkokul-ortaokul ve ön lisans grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Baba eğitim durumu değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %47.3 ile lisans, en az orana sahip grubu ise %7.4 ile ilkokul-ortaokul grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre en fazla orana sahip grubu %73.7 ile genel zihinsel, en az orana sahip grubu ise %8.9 ile müzik grubundaki öğrenciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Roets (1992) tarafından geliştirilen "Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeği (RLDÖ)", bireylerin liderlik düzeylerini ölçmek amacıyla, kendini değerlendirme ölçme yöntemiyle hazırlanmış bir ölçektir. Toplam 26 maddeden oluşan ölçek, 5'li likert tipi biçiminde hazırlanan bir test olup, aynı zamanda tek boyutlu bir yapı göstermektedir.

Ölçeğin geçerlik çalışması için Roets'un Liderlik Becerileri Değerlendirme Ölçeği, Üstün Öğrencilerin Davranışsal Özellikleri Ölçeği (SRBCSS)'nin liderlik alt ölçeği ve Liderlik Kontrol Listesi kullanılmıştır. Buna göre ölçeğin SRBCSS ve "Liderlik Kontrol Listesi" ile yapılan geçerlik çalışmasında RLDÖ ile SRBCSS'nin liderlik bölümü arasında .71; Liderlik Kontrol Listesi ise .77 düzeyinde ilişki bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bulgular, iki yarı test güvenilirliğinin .85 şeklinde rapor edilmiştir. SRBCSS ile Spearman Brown yöntemi ile yapılan güvenilirlik çalışmasında korelasyon .59 düzeyinde belirlenmiştir.

Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması Çayırdağ ve Acar (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinal formu 8-18 yaşları için hazırlanmış olan ölçeğin standardizasyonu için, 10-12 yaş aralığında bir örneklem

ile çalışılmıştır. Cronbach-alfa değeri .91 olarak rapor edilen ölçeğin, iki yarı test güvenilirliği formlar arası korelasyon katsayısı .81, Guttman iki yarı değeri .90, Spearman Brown değeri .90 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği .80 olarak belirlenmiştir (Çayırdağ ve Acar, 2007).

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla; ölçek Likert tipi olduğundan ve tek uygulamadan elde edildiğinden Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı (α) hesaplanmıştır. Tablo 2’de görüldüğü üzere güvenilirlik katsayısı “ $\alpha=.85$ ” olarak bulunmuştur. Psikolojik bir test için hesaplanan güvenilirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenilirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2013).

Ölçekte yer alan maddeler için yanıtlanan seçenekler ve puan aralıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2

Roets Liderlik Değerlendirme Ölçeği Maddelerine Yönelik Seçenekler ve Puan Aralıkları

Seçenekler	Verilen Puan	Puan Aralığı
Hiçbir zaman	1	1.00 – 1.80
Nadiren	2	1.81 – 2.60
Bazen	3	2.61 – 3.40
Sıklıkla	4	3.41 – 4.20
Her zaman	5	4.21 – 5.00

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan ölçme aracının uygulanabilmesi için gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme aracı, 2018-2019 eğitim öğretim yılı Nisan ayı içerisinde, BİLSEM’lerde öğrenim gören 338 öğrenciye araştırmacı tarafından gerekli ön açıklama yapılmak suretiyle uygulanarak veriler toplanmıştır.

Kullanılacak istatistikî analizlerin belirlenmesi amacıyla, öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Normallik değerlerinin belirlenmesinde, Kolmogrov-Smirnov Testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda, liderlik değerlendirme ölçeğinin normallik analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3*Liderlik Değerlendirme Ölçeği'nin Normallik Analizi Sonuçları*

	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	<i>K-S</i>	<i>p</i>
Liderlik değerlendirme ölçeği	338	4.25	.40	1.12	.16

Tabloda; liderlik değerlendirme ölçeğinin kolmogrov-smirnov testi değerinin .05' den büyük ve $p > .05$ olması, ölçekteki veri dağılımının normal dağılım gösterdiği anlamına gelmektedir (Büyüköztürk, 2013). Bu bağlamda, araştırmanın alt problemlerinin sınanması için parametrik test teknikleri seçilmiştir.

Ayrıca büyük gruplar üzerinden toplanan verilerin, normal dağılıma yakın dağılım gösterdikleri kabul edilir ve buna göre parametrik istatistikler seçilebilir. Dağılımın normal dağılımdan aşırı sapma göstermediği şeklinde bir varsayımı ileri sürmek için öngörülen örneklem büyüklüğü genellikle 30 ve daha büyük olarak gösterilmektedir. Ancak sosyal bilimlerde pek çok araştırmalar, özellikle de deneysel araştırmalar, daha küçük gruplar üzerinde yapılmaktadır. Literatürde, alt grupların her birinin büyüklüklerinin 15 ve daha yüksek olması durumunda parametrik bir istatistiğin kullanılmasının, analizde hesaplanacak “p” anlamlılık düzeyinde önemli bir sapmaya yol açmadığına ilişkin incelemelere rastlanmaktadır (Büyüköztürk, 2013). Bu kapsamda verilerin çözümlenmesi doğrultusunda, öncelikle frekans ve yüzde analizleri yapılmıştır. Ayrıca iki alt kategorili değişkenlerde, bağımsız (ilişkisiz) örneklem için t-testi; üç ya da daha fazla alt kategorili değişkenlerde ise, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Bulguların yorumlanmasında, anlamlılık değeri $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda, öğrencilerin liderlik becerilerine ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 4*Öğrencilerin Liderlik Becerilerine İlişkin Betimsel İstatistikler*

Boyut	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>
Liderlik becerileri	338	4.25	.40

Tablo incelendiğinde; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının “her zaman” düzeyinde ($\bar{x} = 4.25$) olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin t-testi sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 5

Cinsiyet Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin T-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p
Liderlik becerileri	Kız	194	4.27	.39	336	1.38	.16
	Erkek	144	4.21	.40			

* $p < .05$

Tablo incelendiğinde; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(336) = .16$, $p > .05$. Bu bulgu, liderlik becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi sınıf değişkenine göre incelenmiştir. Okul türü değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 6

Sınıf Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Sınıf	N	\bar{x}	SS	F	p	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	2-4. sınıf arası	236	4.29	.40	3.97	.06	---
	5-8. sınıf arası	69	4.17	.40			
	9-12. sınıf arası	33	4.13	.34			

* $p < .05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $F = 3.97$, $p > .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, sınıf değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi toplam kardeş sayısı değişkenine göre incelenmiştir. Toplam kardeş sayısı değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 7

Toplam Kardeş Sayısı Değişkenine Göre, Öğrencilerin Toplam Kardeş Sayısı Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Toplam kardeş sayısı	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	Tek kardeş	68	4.27	.31	3.71	.02*	2 kardeş/3 kardeş
	2 kardeş	201	4.28	.40			
	3 kardeş	69	4.13	.43			

* $p < .05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında toplam kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F = 3.71$, $p < .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, toplam kardeş sayısı değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Toplam kardeş sayısı arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Dunnett's C testinin sonuçlarına göre; 2 kardeş ($\bar{x} = 4.28$ -her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının 3 kardeş ($\bar{x} = 4.13$ -sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi kaçınıcı çocuk değişkenine göre incelenmiştir. Kaçınıcı çocuk değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 8

Kaçınıcı Çocuk Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Kaçınıcı çocuk	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	Birinci	232	4.24	.41	2.67	.07	---
	İkinci	71	4.31	.39			
	Üçüncü	35	4.12	.31			

* $p < .05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında kaçınıcı çocuk değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $F= 2.67$, $p> .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, kaçınıcı çocuk değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi aile gelir durumu değişkenine göre incelenmiştir. Aile gelir durumu değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 9

Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Aile gelir durumu	N	\bar{x}	SS	F	p	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	Aylık 2500 TL'den az	33	4.13	.37	2.83	.06	---
	Aylık 2501-4500 TL arası	81	4.17	.39			
	Aylık 4501-6500 TL arası	76	4.25	.38			
	Aylık 6501-8500 TL arası	81	4.28	.40			
	Aylık 8501 ve üstü TL	67	4.35	.41			

* $p<.05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $F= 2.83$, $p> .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, aile gelir durumu değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi anne eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir. Anne eğitim durumu değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 10

Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Anne eğitim durumu	N	\bar{x}	SS	F	p	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	İlkokul-Ortaokul	20	4.35	.21	3.11	.01*	Lisans/Lise
	Lise	89	4.14	.40			
	Ön lisans	20	4.37	.34			
	Lisans	166	4.29	.40			
	Lisansüstü	43	4.20	.43			

* $p < .05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F = 3.11$, $p < .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, anne eğitim durumu değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anne eğitim durumu arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Dunnett's C testinin sonuçlarına göre; lisans ($\bar{x} = 4.29$ -her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının lise ($\bar{x} = 4.14$ -sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi baba eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir. Baba eğitim durumu değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 11

Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	Baba eğitim durumu	<i>N</i>	\bar{x}	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	İlkokul-Ortaokul	25	4.31	.39	4.16	.00*	Lisans/Lise
	Lise	51	4.06	.39			
	Ön lisans	38	4.29	.36			
	Lisans	160	4.30	.41			
	Lisansüstü	64	4.21	.36			

* $p < .05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F = 4.16$, $p < .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Baba eğitim durumu arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffé testinin sonuçlarına göre; lisans ($\bar{x} = 4.30$ -her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının lise ($\bar{x} = 4.06$ -sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre incelenmiştir. BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 12

BİLSEM Özel Yetenek Alanı Değişkenine Göre, Öğrencilerin Liderlik Becerileri Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Boyut	BİLSEM özel yetenek alanı	N	\bar{x}	SS	F	p	Anlamlı fark
Liderlik becerileri	Genel zihinsel	249	4.27	.40	4.74	.00*	Genel
	Resim	59	4.11	.33			zihinsel/
	Müzik	30	4.32	.46			Resim

* $p < .05$

Tablodaki analiz sonuçları; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $F = 4.74$, $p < .05$. Başka bir deyişle, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları, BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. BİLSEM özel yetenek alanı arası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre; genel zihinsel ($\bar{x} = 4.27$ -her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının resim ($\bar{x} = 4.11$ -sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucunda; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının “her zaman” düzeyinde olduğu bulunmuştur. Bu bulgu; Ogurlu (2012), Demirçelik, Karacabey ve Cenan (2017) ve Küçük (2017) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin yeterli ve iyi bir düzeyde olduğu ifade edilebilir. Bu durum, özel yetenekli öğrencilerin sahip oldukları zekâ ve yetenek durumlarından kaynaklanabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulgu; Posner ve Brodsky (1994), Posner ve Kouzes (1997), Tüysüz (2007), Avcı (2009), Güneş (2010), Cansoy, Türkoğlu ve Parlar (2016), Demirçelik, Karacabey ve Cenan (2017) ve Küçük (2017) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik

göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgusu; Acar (2007), Durmuş (2011), Ogurlu (2012) ve Cansoy (2015) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Acar (2007), Durmuş (2011), Ogurlu (2012) ve Cansoy (2015) tarafından yapılan araştırmalarda; liderlik becerisi, kızlarda erkeklerden daha yüksek çıkmıştır. Bu durum, kız öğrencilerin liderlik becerilerine ilişkin daha fazla ilgili olmalarından kaynaklanabilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi sınıf değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulgu; Demirçelik, Karacabey ve Cenani (2017) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi toplam kardeş sayısı değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında toplam kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. 2 kardeş (her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının 3 kardeş (sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları; Ogurlu (2012) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ogurlu (2012) tarafından yapılan araştırmada; çocuk sayısı fazla olan grubun tek çocuk ve 2 kardeş olan gruba göre daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Özel yetenekli öğrencilerde az kardeş sayısı, liderlik becerilerinde artış sağlayabilir. Bu durum, ebeveynlerin öğrenciye daha fazla ilgi ve destek göstermesi ile zaman ayırmasından kaynaklanabilir.

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi kaçınıcı çocuk değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında kaçınıcı çocuk değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bu bulgu; Ogurlu (2012) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca araştırma bulgusu; Day (1980) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir. Day (1980, Akt. Bass,1990) tarafından yapılan araştırmada; ilk doğan ya da son doğanın, arada doğanlara göre liderlik açısından daha avantajlı olduğu görülmüştür.

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi aile gelir durumu değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları

arasında aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Bu bulgu; Ogurlu (2012) ve Demirçelik, Karacabey ve Cenani (2017) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi anne eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Lisans (her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının lise (sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin artmasını anne eğitim düzeyinin yüksekliği etkileyebilir. Bu durum, anne eğitim seviyesinin yüksekliğinin beraberinde getirdiği bilgi ve birikimden kaynaklanabilir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi baba eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Lisans (her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının lise (sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin artmasını baba eğitim düzeyinin yüksekliği etkileyebilir. Bu durum, baba eğitim seviyesinin yüksekliğinin beraberinde getirdiği bilgi ve birikimden kaynaklanabilir.

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi kapsamında; öğrencilerin algısına göre, liderlik becerileri düzeyi BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucu; öğrencilerin liderlik becerileri düzeyine ilişkin algıları arasında BİLSEM özel yetenek alanı değişkenine göre anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Genel zihinsel (her zaman düzeyinde) grubundaki öğrencilerin, liderlik becerileri düzeyine ilişkin algılarının resim (sıklıkla düzeyinde) grubundaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Genel zihinsel alanda yeterli seviyede olmak, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin artmasını etkileyebilir. Bu durum, genel zihinsel alanın öğrenciye kattığı birtakım zihinsel yeterliliklerden kaynaklanabilir.

Özellikle kardeş sayısı fazla olan öğrenciler olmak üzere tüm özel yetenekli öğrencilere dönük olarak liderlik becerileri eğitimi, dersler kapsamında disiplinler arası bir yöntemle verilebilir. Özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin artırılması amacıyla anne ve babaların eğitim düzeylerinin yükseltilmesi

sağlanabilir. BİLSEM yetenek alanı sadece genel zihinsel değil de resim gibi özel yetenek alanına sahip öğrencilerin de liderlik becerilerinin artırılmasına ilişkin çalışmalar yapılabilir. Bu araştırmada öğrencilerin algısına göre, özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerileri düzeyi incelenmiştir. Benzer araştırmalar; özel yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin liderlik becerileri düzeyinin karşılaştırılmasına dönük olarak da gerçekleştirilebilir. Bu araştırmada, öğrencilerin liderlik becerileri düzeyinin belirlenmesine dönük olarak nicel yöntemden yararlanılmıştır. Benzer araştırmalar; nitel veya karma yöntemler kullanılarak da yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abel, T., & Karnes, F. A. (1993). Self-perceived strengths in leadership abilities between suburban and rural gifted students using the Leadership Strengths Indicator. *Psychological Reports*, 73, 687-690.
- Acar, S. (2007). *Raven SPM plus testi ve Roets liderlik değerlendirme ölçeğinin 10-11 yaş geçerlik, güvenirlik, on-norm çalışmalarına göre üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Avcı, B. (2009). *Öğrencinin liderliği*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Bass, B. M. (1990). *Bass And Stogdill's handbook of leadership: Theory, research and managerial applications*. New York: Free Press.
- Bennis, W. (1999). Five competencies of new leaders. *Executive Excellence*, 16(7), 4-5.
- Brown, D. L., Swanson, L. E., & Barton, A. W. (2003). *Challenges for rural America in the twenty first century*. University Park, PA: Pennsylvania State University Press.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem A.
- Cansoy, R. (2015). *Türkiye'de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Cansoy, R., Türkoğlu, M. E., & Parlar, H. (2016). Liderlik özellikleri: Bir ölçek geliştirme çalışması ve öğrencilere yönelik bir araştırma. *Milli Eğitim*, 212.
- Carter, R. I., & Spotanski, D. R. (1989). Perceptions of leadership and personel development of selected high school students in Iowa. *Journal of Agricultural Education*, 30(4), 30-34.
- Covey, S. R. (2011). *Etkili insanların 7 alışkanlığı*. (Çev. O. Deniztekin ve F. N. Deniztekin). İstanbul: Varlık. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi 2004).
- Çayırdağ, N., & Acar, S. (2007), “Roets’un Liderlik Degerlendirme Ölçeği (RLDÖ)’nin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması”, 16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eğitim Fakültesi, 5-7 Eylül, Tokat.
- Davaslıgil, Ü. (2004). Üstün çocuklar. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Demirçelik, E., Karacabey, A. S., & Cenan, E. D. (2017). Özel yetenekli öğrencilerin liderlik becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 399-425.
- Durmuş, Ö. (2011). *İlköğretim ve lise öğrencilerinde görülen liderlik davranışlarının araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Emir, S., & Acar, S. (2007). Zekâ-liderlik ilişkisi: Üstün zekâlı olan ve olamayan öğrencilerin liderlik becerilerinin karşılaştırılması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 189-201.
- Fertman, C., & Long, J. A. (1990). All students are leaders. *School Counselor*, 37(5), 391-396.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco: CA: John Wiley & Sons.
- Fulmer, R., & Goldsmith, M. (2000). *The leadership investment: How the world’s best organizations gain strategic advantage through leadership development*. New York: AMACON.
- Gardner, H. (2013). *Çoklu zekâ: Yeni ufuklar*. İstanbul: Optimist.
- Güneş, A. (2010). *İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerle normal gelişim gösteren öğrencilerin liderlik becerilerinin karşılaştırılması (Kırşehir ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel.
- Koçel, T. (2014). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Beta.
- Küçük, H. D. (2017). *Özel yetenekli olan ve olmayan 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinin liderlik becerilerinin empati becerileri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Levent, F. (2012). BİLSEM öğretmenlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin sosyo-duygusal özellikleri. *Geleceğin Mimarları Üstün Yetenekliler Sempozyumu*, 27 Nisan, Namık Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tekirdağ.
- MEB (2018). 2017-2018 öğretim yılı eğitim istatistikleri. <https://ankara.meb.gov.tr/www/egitim-istatistikleri/icerik/24> sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2019a). Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesi. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yo_nergesi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB (2019b). BİLSEM'lere yerleştirme sonuçları açıklandı. <https://www.meb.gov.tr/bilsemkere-yelesterime-sonuclari-aciklandi/haber/19174/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Milligan, J. (2004). Leadership skills of gifted students in a rural setting: Promising programs for leadership development. *Rural Special Education Quarterly*, 23(1) 16-22.
- Ogurlu, Ü. (2012). *Liderlik becerileri geliştirme programının üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencelerin liderlik becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik ölçekler*. Ankara: Yeni Doğmuş.
- Posner, B. Z., & Brodsky, B. (1994). Leadership practices of effective student leaders: Gender makes no difference. *NASPA Journal*, 31(2), 113-120.
- Posner, B. Z., & Kouzes, J. M. (1997). Ten lessons for leaders and leadership developers. *Journal of leadership Studies*, 3(3), 3-10.
- Riley, T. L., & Karnes, F. A. (1994). A leadership profile of disadvantaged youth based on leadership strengths indicator. *Psychological Reports*, 74, 815-818.

- Roets, L. F. (1992). Leadership: A skills training program. *Des Moines: Leadership Publishers Inc.*
- Sak, U. (2014). *Üstün Zekâlılar*. Ankara: Vize.
- Schlechty, P. C. (2011). *Okulu yeniden kurmak*. (Çev. Y. Özden). Ankara: Nobel. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi 2000).
- Senge, P. M. (2013). *Beşinci disiplin*. (Çev. A. İldeniz, A. Doğukan ve B. Pala). İstanbul: Yapı Kredi. (Orijinal çalışmanın yayın tarihi 2010).
- Smith, D. L., Smith, L., & Barnette, J. (1991). Exploring the development of leadership giftedness. *Roeper Review*, 14(1), 7-12.
- Smyth, E. & Ross, J.A. (1999). Developing leadership skills of pre-adolescent gifted learners in small group settings. *Gifted Child Quarterly*, 43,204-211.
- Tabb, M., & Riddle, M. C. (2000). A model for long-term leadership development among groups of diverse persons: The delta emerging leaders program. *Journal of the Community Development Society*, 31(2), 331-47.
- Tüysüz, B. (2007). *Öğrenci liderliği programının 6. sınıf öğrencilerinin liderlik rolleri ve davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.